

מסורת הש"ס

א) [פסחים לא. זה. גט. קידושין מב. ג. ימי מוץ] חגיגה ו. ד"ה קרבן יעיד, א) פסחים זה.

תורה אור השלם

1. לא ישאירו מנחה עד בקר וַעֲצֵם לא ישברו בו ככל חֻקָּת הפסח יעשו אתו: במדבר ט ב

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה ותא כי דלמית ליעיל ב דף ד ע"א:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

א) בתרי' דלענין אין מיתה בצבור לא קשה לן מיד לצבור יניחו וכו' ותורת לכתך בין הדיא דהכא וכו' כ"ל:

מוסף רש"י

דאחי בכנופיא. באספות צבירים בגלג (פסחים עו.). פסח שני דוחה את השבת. דבשני כתיב ביה מנעור, למיד דקרבן ה' לא קרנא עמדי בשני (פסחים צו.). מפני טומאה דחיתו ויעשה בטומאה. בתמיה, אלא מוטב דחה לגמרי (טו.).

תוס' ישנים

דף ו' ע"א

של יוה"כ תטלת שותפין או תטלת צבור דלענין אין מיתה אין נפקא לן מדין אם לצבור יניחו דכפרשים, וכן משמע ה"א דרוריות דבשני קראמיה יד, וז נראה עיקר וזה הכתב רבינו, ותורת לכתך [בין] הדיא דהכא לן הדיא דרוריות כ"ל, ו[ן] ו[ח]א דרוריות דל' דמתי רבי שמועל טעמא [בין] עובד יוה"כ דתטלת שותפין אינו מזה במאי דק"ל הלכה לנשה מסידי דלון תטלת צבור מזה, אלאה פשטא ליה דשותפין לענין דין תטלת לצבור ומי, וא"כ כי כיה דלון תמיה בצבור (ו)אין מיתה בשותפין. ואין לדחות ראיא (ו) ולומר שזה דלוי על ללמוד תטלת שותפין מזה תטלת צבור אינו מזה, תטלת צבור דלון תטלת שותפין מזה כי כפרו צבליס כמו שחשאת לצבור אינו מזה, לפי שהעטם הגורס תטלת צבור אינו מזה דרבינו משה דלא משכחת בה ודל תטלת ותמורת תטלת ויטלו בתד מקום גמור להו, גורס ממי לנחלת השותפין שלא (פחות) [ומתן] דעת נמי לא ששכחת עבליה מיתה אחד מן השותפין, אלא [מתן] אחד מן השותפין שלא חזיק לענין תטלת אין ללמוד מיתה אחד מן הצבור דגבי צבור הוא דגלי קרא ראייה כפרה (ו) [שפתרין] על יואלי מרסין ולא גבי שותפין, דהא לא דייחוי אינו דהא טעמא לא היו משום דלא משכחת לה [ב]צבור ושותפין וולד תטלת] ותמורה לא הוה תטלת מזה כי לא נאמר כסוי אלא כי תמח תטלת (מתן) ביותר ואין שותפין

צבור. קדושתו מרחם בין תם בין צעל מוס ואין לו שום פדיון דכתיב ביה (במדבר יח) אך צבור שור לא תפדה. ובמעשר בהמה נמי כתיב (ויקרא כז) לא יבקר בין טוב לרע אלאה חל על צעל מוס ופדיון אין לו דכתיב (שם) לא יגאל: **אלא שם וזה לא קסני**. אלא צמד וצחא

נקט למילתיה וקאמר חומר זו מה

שאין צעם תמורה וחומר צעם תמורה שאין צדומו וזה שאנו עסוקין כאן: **מאי שנא**. דלעיקוט תנא מילתיה בנתי גווני: **שם תמורה אחס היא**.

כל התמורות שוות בכל הנך דקמתי הכא ציצור וצדחית שצת וצעשית תמורה וציגיה וצעבודה אצל וזה לא מלי למיתני שם דהא קמתי גיזה ועבודה דלא מלי למימר מה שאין כן צעם וזה דהא איכא צבור ומעשר:

קסנר אין שותפין פסח על היחיד. כ"י יהודה דלמר הכי במסכת פסחים (דף סא.) ויליף לה מלא תוכל לזכות את הפסח בלחד וכיון דליוני צא בלא שותפות אין עושה תמורה: **מי דמי טומאה**. איכא למאן דלמר לקמן בצמעתין דלא דחי: **וטנא מאי שנא חגיגה וכו'**. הווא תנא דתמורה דגבי רבי מאיר ורבי יעקב דאייתי לעיל **א**: **ב**: **בנופיא**. צרגליס: ומיפוק

בטומאה ורבי יהודה אמר לך **אמר קרא** יככל חקת הפסח יעשו אותו ואפילו בטומאה התורה החזירה עליו לעשותה בטהרה לא וזה יעשנו בטומאה

הוציאו לו פרק חמישי יומא

נא.

נוקמה בפסח. נראה משום דטעמא ואילו של אהרן לא הוה ליה למיתנייהו בלשון וזה סתמא דלא אשכחן דליקרי וזה אצל פסח כתיב וזה פסח הוא תימה לי לוקמה בצפסח ראשון וימלא דהכי קאמר חומר בזה שיש וזה אחד דשייך ביה כל הני

מילי דקא חשיב דנהיב ביחיד כצציבור ודוחה צצת וטומאה ועושה תמורה אס לא קרצ בזמנו דהוה ליה מותר פסח וממירין זו אפילו למאן דלמר דלין שותפין הפסח על היחיד דלמר משכו צעליו את ידיהם ולא נשאר עליו אלא אחד עושה תמורה כדלמרי' בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף יז.) דפסח בשאר ימות השנה עושה תמורה ש אין כן צבוס צעל מוס קצוע ואינו יואל לחולין ליגזו וליעצד מה שאין כן בזה פסח שאמרנו וי"ל דמותר פסח נמי חל על צעל מוס קצוע ואינו יואל לחולין ליגזו וליעצד מה שאין כן בזה פסח והומס ועצר עליו הפסח היו מותר פסח ואין יואל לחולין ליגזו וליעצד כיון דקדם הקדשו דפסח למומו: **דוחה השבת ואין דוחה הטומאה**.

נ"ל דין רבי יהודה וימי רצנן גמרי מכלל חקת הפסח וזהא כצרא פליגי דתנא קמא סבר ככל חקת פסח ראשון אין דוחה טומאה אלא ברצו ציצור אצל במיעוט ציצור נדחה מפני הטומאה אף פסח שני ורבי יהודה סבר ה"ק מה פסח ראשון אין בטל לגמרי אף וכו' אצל בממעודו

במעודו בגזירה שוה לא גמרינן חדא דלמיה לי ג"ש הא אחיא שפיר מכלל חקת הפסח ועוד אי מגזירה שוה מאי טעמא דתנא קמא דלא דחי טומאה יגמר מגזירה שוה דדחי צצת וטומאה וליכא למימר דלדרכה גמרינן מפסח ראשון מה פסח ראשון לא דחי טומאה ביחידים אף פסח שני דאס כן מנלן דפסח דחי צצת אפילו כשהוא צא ביחיד כגון שרצו ציצור וצין ומיעוטן עושין את הראשון בשצת מנלן הא מתמיד ליכא למיגמר אלא כשכל ישראל עושין פסח דומיא דתמיד דהוי קרבן של כל ישראל וימלא דיו בלא מן הדין להיות כנדון מה להלן כל ישראל אף כאן כל ישראל דווקא אלא על כרחך כיון דגמרינן בג"ש הכי גמרינן מה להלן במעודו אפילו בשצת ואינו בטל בשציל שהוא צצת אף פסח לא יצטעל בשצת ואס היו כל ישראל וצין אף בצרך רחוקו חוץ מאדס אחד או שנים וחל ע"פ בשצת אי אמרת לא דחי צצת ביחיד הרי הווא בטל לגמרי הכי נמי יומא גבי פסח שני שלא יצטעל מפני הטומאה כמו פסח ראשון אצל לגמרי בשציל טומאה מת וליכא למימר דת"ק סבירא ליה דבמעודו קאי אפסח ראשון כרבי נתן בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף גא.) וא"כ בפסח שני לא כתב במעודו וגמר מכלל חקת הפסח אצל ר' יהודה גמר שפיר בממעודו דסבר דלפסח שני קאי דהא בשמעמא קאמר ורבי יהודה אמר לך אמר קרא ככל חקת אלמא מכלל חקת נפקי ליה נמי לר' יהודה על כן נראה לי דכי קרבן ה' לא הקריב במעודו (במדבר ט) לא מיסתבר כלל לדרוש אותו לגזירה שוה אליבא דשום תנא דלא דמי לליין שנכתבו בלשון כווי תשמרו להקריב לי במעודו (שם כח) ויעשו בני ישראל את הפסח במעודו (שם ט) אלא מעשו לה' במעודים (שם כט) וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל (ויקרא כג) לעשות המועדות אצל האי קרא כתב כי קרבן ה' לא הקריב במעודו אצל מכלל חקת הפסח גמרינן לפי וסבצרא פליגי דכפי' וא"ס והא פסח ראשון לא נפקא לן דדחי צצת אלא מגזירה שוה מתמיד והכי כפי הדיקשא הניחא דלמר דבר הלמד בגזירה שוה חוור ומלמד בדיקש אלא למאן דלמר אינו חוור ומלמד ממי איכא למימר יש לומר דסבירא ליה הימנו ודבר אחר לא היו היקש כיון דמכלל חקת הפסח גמרינן צבירים כפסחים ראשון גופיה גמרינן מייניה נמי מידי דגמרינן בה בגזירה שוה אצל קשה למאן דלמר צס"פ איחו מוקומן (ובאים דף יז.) הימנו ודבר אחר הוי היקש וליכא למימר דלחיו סבירא ליה דדבר הלמד בגזירה שוה חוור ומלמד בדיקש דל"כ מאי טעמא פליגי בה אמוראי צפ' איחו מוקומן (שם דף ג.) תיפשוט דחוור ומלמד בדיקש מדר' ש"מעאל דאית ליה הימנו ודבר אחר הוי היקש וצריכיז אנו לומר לדרייה דדבר הלמד בגזירה שוה חוור ומלמד בדיקש ודוחק הוא לומר דלר' ש"מעאל פסח שני אינו דוחה לא שצת ולא טומאה דל"כ הו וכו' שלם מחלוקות בדבר וי"ל כיון דכתיב ככל חקת הפסח יעשו אותו צריכים אנו ללמוד כמו כן ממנו דבר שלמדנו זו בגזירה שוה שאס לא כן אינך מקיים ככל חקת הפסח וכו' האי גוונא משני לקמן בפירקא (דף יז.) חוץ מצפנים בזה וימנא גמר כלומר כיון דכתיב וכן יעשה אצל מועד צריך לעשות בזהא מועד צפר כל מה שעשה לפני ולפנים וכן בשעיר ואפילו דבר שלמדו בדיקש דאס לא כן לא קרינן ביה וכן יעשה אצל שני פירוש בפסחים שגובה צצת דבמעודו גמרי בגזירה שוה וכן נמאל בספרי כי קרבן ה' לא הקריב במעודו צא הכתוב ולימד על פסח שני שדוחה את השצת או ידחה את הטומאה אחרת כל צעמו אינו צא אלא בשציל הטומאה וסתמא כרצנן וצריך אני ליישב מהא שהקשיתי לעיל דודאי פסח גמר שפיר מתמיד דלפילו יחיד עבד בשצת דהא תמיד כל שעה יצא בשצת אף פסח כל שעה יצא בשצת ואפילו יחיד ואע"ג דתמיד לא אמו ביחיד בשצת היינו משום דלא משכחת ליה ביחיד כלל אצל פסח שהוא צא ביחיד יש לך ללמוד הימנו ודמיא בשצת בין ביחיד בין בציצור אצל בטומאה כיון דפסח ראשון גופיה וימנין דלא דחי טומאה כגון במיעוט ציצור דעבדי בטהרה ולא עבדי בטומאה הכי נמי פסח שני וא"ס למיה לי גזירה שוה הא אחיא מכלל חקת הפסח יש לומר דסבירא ליה דמימעיש מנעין הפרט דלמאות ומורוים מה הפרט מפורש מלות עשה דלא דחי לא תעשה שיש זו כרת אף כל למעוטי שלא ידחה שצת שהוא לא תעשה שיש זו כרת מיהו לר' נתן דלמר במעודו אפסח קאי חוץ לומר דפסח שני דדחי שצת נפקא ליה מכלל חקת הפסח כרבי יהודה דלמעמתינן דפקא ליה נמי מהמסא ואפשר דרצנן דרבי יהודה נמי סבירא להו הכי כרבי נתן ולא כתב במעודו אפסח שני ונפקא ליה מכלל חקת או סבירא להו כר' חנניה בן עקביא ורבי דדרשי במעודו בפסח שני ונפקא להו בממעודו כדליתא בספרי מיהו קשה לי דבספרי קאמר מעיקרא כי קרבן ה' לא הקריב במעודו על פסח ראשון ענוש כרת אמה אומר על פסח ראשון או אינו אלא על פסח שני אמרת איחו מועדו זה ראשון וצמר הכי קאמר דבמעודו בפסח שני כתב ושמא היינו דקאמר דבר אחר צא הכתוב ולימד על פסח שני שדוחה השצת ודרשא קמייתא למאן דלמר דלפסח ראשון קאי ודבר אחר דקאמר למאן דלמר דלפסח שני קאי מיהו קשה דל"כ הוה ליה למימר צא הכתוב ולימד על פסח שני לענין כרת דליירי ביה מעיקרא מאי טעמא צבקיה לכרת ונקט מילתא אחריתי כיון דלמאן דלמר דלשני קא איירי והא אינהו פליגי לענין כרת בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף גא.) ועוד אינו סבור שיש כי האי גוונא צבוס מקום בצרייתא אחת שדורש שמי דרשות בנסת

אלא מיתה כ"ג לבדו תפסלנו לרבי יהודה. לשון רבינו. ושוב כתב מה שכתבתי לעיל שהלכה נאמרה תטלת תמורה וזהא נאמר

אחי מיושב, שאס כן לא היה להם להסתפק בימי אכלו של משה בולד תטלת ותמורת תטלת וממו בעליה, כי בלחת מחולן לא היה ראוי לשנות ביחיד נאמרה ולא צבור דהא לימא בצבור כלל, וכבר רמזו [בין] שוב פירשה בענין אחר ואותו ענין לא ראיתי אצל דברימיס לעיל הוא שפיר וכוון ונראה. **איבא צ"י שאין תבאית השותפין בותה**. וא"י קרי להו להכניס צבור, ואף על גב דבפרק [קמלא] דרוריות (ו), אן קרי להו אבי שותפין, הכא קרי להו צבור לצמר דשמעה מרב יוסף דהמס. וא"ס והא לקמן פרק שני שעיר [והא, אן] פירר אבי מזה מילתא (וסר) [וסר] ושעיר י' ומשיי שאני קרענת צבור כדכרי טבי י' הא [ותמן] שעיר פר ממי אינא למימר, אלאה לא תמשיב פר קרבן צבור, וי"ל לאלבא דרנא איירי הסם דלא קרי ליה קרבן צבור. מ"כ. א"י לענין פרומת האשכא כ"ש מער מודו דלא היו של צבור ובי שוב דלחיי דלסר לן כביי, לא שייך הסם פרומת חדשה. דל"א מייחיה ברהיני בר בהוראס. פ"י שאס תפראקו צבור צבור יכול לעשות וקרומו פר צבור אשכא להכניס פר ורהיחא, דל"א מייחיה דקרי ליה קרבן צבור לא מייחיה כהניס פר בהוראה דלמנין פ"ק דרוריות (ו), אן משום דלאו קהל איקרי, (הראשון) [באל ראשון] לכפרה מניה. ע"כ דף ו' ע"א

דף ו' ע"ב **דבריי האומר** פ' יח"ב ב'. דפלגי לעיל אי קרבן צבור הוא או לא וללא כצמא דלמר לעיל דלחיה פלוגתא בזה. עושה תמורה או י' עושה. י"ע אמאי לא מביעמי ליה אי מזה אי לא ואמאי מיעטת לא כצמא דלמר לעיל דלחיה פלוגתא חשבת.

עין מושפט

נר מצוה

לח א ב מיי פ"א מהל' מעילה הלכ' ט:
לג א מיי פ"א מהלכות קרבן פסח הלכ' ח:
לד ה מיי שם פ"ו הלכ' א:
מא ד ה מיי שם פ"ה הלכ' אן ופ"י הלכ' טו:

רבינו חננאל

רשנינן כל שום תמורה אחת היא, אבל ובה האכיא ובה ואכיא בבור ואכיא שלמים ואכיא מעשר. ואקשינן ולרב ששת אדמוקיה לא באילו של אהרן נוקמה בפסח כו'. רשנינן פסח אינו קרבן יחיד דקמתי אין שותפין את הפסח על היחיד. ופסח שני נמי לא דחי' טומאה דתיא הראשון דוחה טומאה הישני אינו דוחה טומאה. ואקשינן לר' יעקב מאי שנא פסח דקרי ליה קרבן יחיד, וחגיגה קרי לה קרבן צבור, אי משום דאחי בכנופיא, כלומר בבוא כל ישראל לחוג. פסח נמי בכנופיא אתי, דהא כל ישראל הייבין לעשות הפסח. ודחי הא' פסח דקמתי ר' יעקב פסח שני הוא דליתיה בצבור. ומי דחי' טומאה סבר לה כר' יהודה דתיא השני דוחה שבת ולא את הטומאה דהאי מפני טומאה דחיתו, יחזור ויעשונו בטומאה. ר' יהודה אומר דוחה אף את הטומאה התורה הודירה עליו לעשות בטהרה, לא וזה יעשנו בטומאה שנאמר ככל חקת הפסח יעשו אותו.

תוס' ישנים (הבשר)

רועה. הכי אחיא שפיר טוואל דרוריות. וי"כ בשפתנין אחי שפיר להאי פירושא דלא מלי למימר השאס אליבא דר"ס (ו)לפנקותא בין אי הוי פרי יוה"כ תטלת צבור בין אי הוי תטלת שותפין אלא לענין לאומי פר ורהיחא, אצל לענין מיתה אחד מן העבליס אי מוליק לר"ס בין צבור לשותפין כדמסיק דרוריות ככאי ולא כרבי יוסף. ומיחיו לרבי יהודה הוי מלי למימר נפקותא אי הוי פרי יוה"כ תטלת השותפין (מאכצב היה מיתה) [אקרינן] להו נפקל תמיתתן אחד מן הכהנים אס תמ אחר שהופרש הפר וטוח הפר, ואי הויא תטלת צבור לא [מנרכל] ביה מדי וקריב דלון צבור תמיס כדנפקא לן מכפר לעמן ישראל, אצל מקרינן לא מופסרין בתמית אחד מזה (וא מת) [מתן] אחד מצ"ד שפתורין מפר העלם דבר, ואע"ג דמאי משכח אי נפקותא לרבי יהודה כדברימיס מיהו ליה טפי למינעק נפקותא דלחיא אפילו לר"ס. ומיחיו מספקא לי קאל דמי יהודה [מתן]אחד מן הכהנים אי ימות הפרי, כי הדעת טוח לומר שלא ימות ואחי שפיר טפי דלפילו לרבי יהודה אין לתלוא נפקותא אחרת אלא אחרת שאומר התלמוד אצל העטם אינו ידוע לי כי למה לא ימות הפר שותפין כמו שאומר התלמוד בדריות (ו), אן דשעיר ר"ח לא היה לו ליבקר אס אחד מן הצבור או לא וצ"ל קרא דלון צבור ממיס ושמא בשציל שפיר קניי לר"ג יומר מלשאר הכהנים לפי שממנו הוא בלא לכן לא תפסלנו מיתה אחד

מהא אלא מיתה כ"ג לבדו תפסלנו לרבי יהודה. לשון רבינו. ושוב כתב מה שכתבתי לעיל שהלכה נאמרה תטלת תמורה וזהא נאמר אחי מיושב, שאס כן לא היה להם להסתפק בימי אכלו של משה בולד תטלת ותמורת תטלת וממו בעליה, כי בלחת מחולן לא היה ראוי לשנות ביחיד נאמרה ולא צבור דהא לימא בצבור כלל, וכבר רמזו [בין] שוב פירשה בענין אחר ואותו ענין לא ראיתי אצל דברימיס לעיל הוא שפיר וכוון ונראה. **איבא צ"י שאין תבאית השותפין בותה**. וא"י קרי להו להכניס צבור, ואף על גב דבפרק [קמלא] דרוריות (ו), אן קרי להו אבי שותפין, הכא קרי להו צבור לצמר דשמעה מרב יוסף דהמס. וא"ס והא לקמן פרק שני שעיר [והא, אן] פירר אבי מזה מילתא (וסר) [וסר] ושעיר י' ומשיי שאני קרענת צבור כדכרי טבי י' הא [ותמן] שעיר פר ממי אינא למימר, אלאה לא תמשיב פר קרבן צבור, וי"ל לאלבא דרנא דרנא איירי הסם דלא קרי ליה קרבן צבור. מ"כ. א"י לענין פרומת האשכא כ"ש מער מודו דלא היו של צבור ובי שוב דלחיי דלסר לן כביי, לא שייך הסם פרומת חדשה. דל"א מייחיה ברהיני בר בהוראס. פ"י שאס תפראקו צבור צבור יכול לעשות וקרומו פר צבור אשכא להכניס פר ורהיחא, דל"א מייחיה דקרי ליה קרבן צבור לא מייחיה כהניס פר בהוראה דלמנין פ"ק דרוריות (ו), אן משום דלאו קהל איקרי, (הראשון) [באל ראשון] לכפרה מניה. ע"כ דף ו' ע"א